

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coaliția 2009



coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

RAPORTUL nr. 4

**Misiunea de Observare
Alegerilor locale noi din 20 mai 2018**

ZIUA ALEGERILOR

Publicat la 23 mai 2018

Chișinău 2018

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei de informație.



Misiunea de Observare a Alegerilor locale noi din 20 mai 2018 este finanțată de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Cuprins

INTRODUCERE	4
REZUMAT	5
I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE	6
II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR.....	7
III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE MO PROMO-LEX.....	14
LISTA DE ABREVIERI	18

INTRODUCERE

Raportul pentru ziua alegerilor, elaborat în rezultatul activității Misiunii de Observare (MO) Promo-LEX a Alegerilor locale noi din 20 mai 2018, reflectă desfășurarea procesului electoral în intervalul 19-21 mai 2018, cu accent pronunțat pe ziua alegerilor din 20 mai 2018. Raportul prezintă constatările observatorilor Promo-LEX, conectate la cadrul juridic corespunzător.

Alegerile locale noi sunt organizate în vederea alegerii primarilor pentru următoarele șapte localități: mun. Chișinău, mun. Bălți, comuna Leușeni, r. Hîncești, comuna Volovița, r. Soroca, comuna Jora de Mijloc, r. Orhei, satul Nemțeni, r. Hîncești, comuna Pîrlița, r. Ungheni.

Monitorizarea procesului electoral în ziua scrutinului s-a desfășurat prin implicarea a 375 de observatori pe termen scurt (OTS) repartizați în fiecare din secțiile de votare (SV) deschise, precum și a echipelor mobile de observatori organizate pentru a reacționa la situațiile speciale, coordonați de 8 observatori pe termen lung (OTL) și un coordonator național. Informația transmisă a fost prelucrată de către Echipa centrală, care pe parcursul zilei alegerilor a prezentat 4 comunicate și a organizat 3 conferințe de presă. Suplimentar, a doua zi după ziua alegerilor, Misiunea a prezentat rezultatele numărării în paralel a voturilor.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de către Misiunea Promo-LEX și au semnat Codul de conduită¹ al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a Asociației.

Raportul este elaborat de către echipa centrală a MO Promo-LEX, în baza constatărilor raportate de către observatorii din cadrul Misiunilor de Observare, cu privire la activitatea tuturor actorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor: concurenți electorali, organe electorale, alegători etc.

MO Promo-LEX este desfășurată în cadrul Programului "Democrație, Transparență și Responsabilitate", finanțat de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

¹ <https://promolex.md/4689-codul-de-conduita-al-observatorilor-electorali-promo-lex/>

REZUMAT

Pe parcursul zilei votării, observatorii Promo-LEX au monitorizat procesul în cadrul secției de votare (SV) și au raportat cele mai importante aspecte, inclusiv incidentele. Deschiderea și închiderea SV s-a realizat, de principiu, cu respectarea condițiilor regulamentare.

Pe parcursul zilei au fost raportate 236 de situații calificate de către MO Promo-LEX drept incidente. Dintre acestea, ponderea cea mai mare au avut-o *deficiențele semnalate în listele electorale de bază – cel puțin 96 cazuri (40,68%)*. Printre deficiențele înregistrate, cele mai multe se referă la: persoane străine înregistrate pe adresele alegătorilor sau vechii proprietari (37 cazuri), neinclusiunea în listele electorale de bază a alegătorilor ce prin actele de identitate prezentate demonstrează arondarea la SV respectivă (33 cazuri). Alte încălcări importante ca pondere sunt *fotografierea buletinelor de vot (36 de cazuri) și prezența nejustificată în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare a persoanelor neautorizate (19 cazuri)*.

În general, rezultatele numărării în paralel a voturilor realizată de către MO Promo-LEX indică asupra unor rezultate apropiate cu datele preliminare ale CEC. Anumite diferențe sunt determinate de existența proceselor-verbale cu erori depistate prin utilizarea formulilor de verificare.

Conform constatărilor MO Promo-LEX a alegerilor locale noi, din 375 de procese, 20 au fost completate cu erori la una sau mai multe formule de verificare. Erorile au fost depistate în baza formulilor de verificare stabilite de către CEC pentru confirmarea autenticității înscrierilor din procesele verbale. Repartizarea proceselor verbale eronate în bază de circumscripții: Chișinău (15), Bălți (3), Jora de Mijloc, r. Orhei și Volovița, r. Soroca (câte 1).

Cele mai frecvente erori se referă la nerespectarea formulilor **i=c+j** (10) și **d=f+h** (9). În primul caz, se are în vedere că, ori buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit, ori semnăturile din listele electorale. În al doilea caz, nu s-a reușit a demonstra că numărul de buletine de vot extrase din urne coincide cu suma buletinelor nevalabile și a celor valabil exprimate.

Alte formule nerespectate sunt: **c ≥ d** și **e=c-d** și **h=g1+g2+g3+g4+...+gn**. Suplimentar, în baza erorilor identificate, Promo-LEX propune introducerea unei noi formule de verificare - **b ≤ c**, care nu a fost respectată într-un proces-verbal. Potrivit acestuia numărul alegătorilor incluși în listele electorale suplimentare este mai mare decât numărul de alegători care au primit buletine de vot.

În toate cele 7 circumscripții constituite, conform rezultatelor preliminare Promo-LEX, alegerile din 20 mai 2018 au fost valabile. Analizând rata de participare, stabilim că cea mai ridicată prezență s-a înregistrat la Jora de Mijloc – 43,48% conform datelor finale Promo-LEX și 52,99% conform datelor preliminare CEC. Cea mai mică rată de participare a fost înregistrată la Bălți - 34,95% (finale Promo-LEX) și 34,62% (preliminare CEC).

În 6 din 7 circumscripții, primarii au fost aleși din primul tur de scrutin. Doar la Chișinău se va organiza turul II de scrutin. Toți primarii aleși potrivit informațiilor preliminare au fost desemnați de partide politice, după cum urmează: PDM – 4; PN – 1 și PPȘ – 1.

I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE

Conform art. 55 din Codul Electoral, în ziua alegerilor votarea se efectuează de la 07.00 până la 21.00. Potrivit art. 60 alin. (1) al Codului Electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează, verifică prezența listelor electorale, buletinelor de vot, ștampilelor și întocmește un proces-verbal în două exemplare. Procesul-verbal este semnat de toți membrii prezenți ai biroului electoral și un exemplar se introduce în urna de vot, după care președintele declară votarea deschisă.

Monitorizarea procesului de deschidere a SV s-a realizat în baza constatărilor a 375 observatori ai Promo-LEX. Conform rapoartelor acestora, MO Promo-LEX au constatat următoarele:

- **Deschiderea secțiilor de votare:**
 - a. înainte de 7:00 – 7,73 % (29 SV);
 - b. la 7:00 - 85,87% (322 SV);
 - c. în intervalul 7:01 – 7:15: 6,40% (24 SV).
- **Accesul și observarea liberă în secția de votare:**
 - a. DA - 100%;
- **Prezența în secțiile de votare a operatorilor la locul de muncă:**
 - a. Cu respectarea normei ce prevede prezența a 2 operatori – 96,51%;
 - b. Cu abatere de la numărul necesar de operatori – 3,49%.
- **Cereri privind votarea la locul aflării înregistrate de către BESV la deschiderea secției** – 1581 cereri.
- **Cu referire la închiderea în mod regulamentară a SV**, s-a raportat că toate cele 375 SV au fost închise la ora 21:00.

II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR

a. Acces restricționat sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare

Conform art. 68 alin. (5) din Codul electoral, observatorii acreditați de CEC pot monitoriza procesul electoral pe întreg teritoriul țării și la toate secțiile de votare, iar observatorii acreditați de CECE - doar pe teritoriul circumscripției respective. Observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operațiuni electorale, și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate. Observatorii acreditați își pot continua activitatea și în turul al doilea al alegerilor, precum și la votarea repetată.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO ai Promo-LEX, au fost depistate cel puțin **4 cazuri** în care observatorii întâlneau dificultăți la intrarea în secția de votare și la observarea liberă în interiorul acesteia.

CECE	Obstrucționarea procesului de observare liberă	
mun. Chișinău	3 cazuri	SV 190, SV 46. SV 103 – Observatorul PSRM l-a amenințat pe observatorul Promo-LEX.
mun. Bălți	1 caz	SV 4

b. Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției)

Pct. 14 din Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare interzice amplasarea afișelor electorale în încăperile în care sunt amplasate consiliile și birourile electorale și la o distanță de 100 de metri de la acestea.

Conform constatărilor observatorilor MO Promo-LEX, au fost depistate **8 cazuri** de amplasare a afișelor electorale sau a prezenței automobilelor cu însemnele partidului la o distanță mai mică de 100 m de SV sau în interiorul secției.

CECE	Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției)	
mun. Chișinău	3 cazuri	SV 285 – postere A4 ale PUN și PL, SV 138 – panou electoral cu postere ale PSRM și PL SV 265 – panou electoral cu postere ale PPPDA, PUN și PSRM
mun. Bălți	5 cazuri	SV 238 –postere A4 ale PN SV 10 – 2 automobile cu logo-urile PPȘ parcate pentru 30-40min SV 42, SV 37 – afișe ale PRSM SV 58 – postere A4 ale PAS

c. Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale

Conform art. 60 alin. (1) din Codul electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează. În conformitate cu p.26 și 27 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii SV, securizarea urnelor de vot se realizează prin sigilare. Urnele de vot staționare și urnele de vot mobile trebuie să aibă posibilitatea de a fi sigilate prin intermediul a 4 și, respectiv, 2 sigilii de tip colier cu autoblocare.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **15 cazuri** de utilizare defectuoasă a sigiliilor (rupere, lipsă, resigilare) de la urnele de vot staționare și mobile, și anume:

CECE	Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale	
mun. Chișinău	15 cazuri	SV 165, SV 54, SV 283, SV 213, SV 270, SV 271, SV 163, SV 289, SV 245, SV 257, SV 180, SV 160, SV 219, SV 229, SV 236.

*** **Situații specifice:** În calitate de exemplu de rele practici menționăm cazul SV 163 și 165, unde 6 urne staționare aveau doar câte un sigiliu aplicat.

d. Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare

Art. 57 alin. (3) din Codul electoral prevede că, secția de votare trebuie să fie amenajată astfel încât să permită membrilor BESV și altor persoane autorizate să asiste la operațiunile electorale, să supravegheze, în mod continuu, toate aspectele procesului de votare, inclusiv identificarea alegătorului, înmânarea buletinelor și introducerea lor în urnele de vot, numărarea voturilor și întocmirea proceselor-verbale. În lista persoanelor autorizate sunt: reprezentanți și observatori ai concurenților electorali în organele electorale, observatori acreditați de consiliile electorale de circumscripție, observatori acreditați de CEC, precum și reprezentanți ai mijloacelor de informare în masă.

Observatorii MO Promo-LEX au constatat în interiorul secției de votare prezența diferitor categorii de persoane neautorizate pe o perioadă anumită de timp: polițist, persoane neidentificate având legături cu PSRM și PPȘ, deputați ai PSRM și PDM, candidata PPȘ în c. Jora de Mijloc (s-au aflat în incinta SV mai mult decât necesar). Secțiile vizate sunt în **număr de 19**.

CECE	Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare	
mun. Chișinău	11 cazuri	SV 205 – un deputat PSRM după ce votase, s-a aflat în jur de 10 min. în secție și la observația președintelui BESV a plecat; SV 270/271- deputatul Vasile Bolea (PSRM) s-a aflat 10 min în secție și discuta cu observatorii PSRM și alegătorii; SV 284 – deputatul Constantin Țuțu (PDM), în jurul orelor 14:00 și 17:00 s-a aflat câte 10-25 min. în raza de 50 m ai secției discutând cu alegătorii; SV 236 – 2 persoane neautorizate dintre care deputatul Vladimir Odnostalco (PSRM) care au discutat cu observatorii PSRM 5-7 min; SV 17 – la solicitarea unui observator PSRM un deputat al PSRM a intrat în SV și a vorbit cu președintele SV pentru explicarea unei situații; SV 231 – deputatul Vladimir Odnostalco (PSRM) s-a aflat circa 5 min în SV discutând cu observatorul PSRM, la care i-a fost făcută observație de către președinte și a plecat; SV 17 – paznicul instituției unde era secția de votare asista la numărarea voturilor; SV 128 – un cetățean s-a aflat mai mult de 30 min în SV, cu presupunerea că era soțul unei membre BESV, nimeni nu-i făcuse observații SV 104 – în spatele cabinei de vot se afla o gheretă cu fereastră unde stătea paza; SV 306 – O persoană necunoscută s-a apropiat de observatorul PSRM și a discutat cu acesta, a plecat la observația președintelui. SV 182 - un prieten de-al polițistului se afla în cabinetul polițistului și se plimba pe holuri.
mun. Bălți	4 cazuri	SV 39 – o persoană neautorizată discuta cu observatorul și reprezentantul cu drept de vot consultativ al PSRM în incinta SV. SV 2 – polițistul s-a aflat pe scurt timp în SV SV 12 – posesorul automobilului Toyota CSI 882 s-a aflat circa 3 ore în raza de 50 m ai SV, vorbea la telefon, SV 37 - o mașina gri s-a aflat în raza 20 m de SV mai multe ore. Alți observatori au văzut ca făceau poze. Observatorul Promo-LEX a sesizat președinta pentru a raporta cazul. Președinta a sunat politia.
Jora de Mijloc	4 cazuri	SV 43 – 2 persoane de la PPȘ se aflau în SV zicând că sunt observatori deși nu aveau astfel de legitimații, au instalat camere video și făceau poze SV 43, SV 42 – persoane de la PPȘ care aveau la ei inclusiv liste făceau poze și înregistrau alegătorii care intrau în secțiile de votare; SV 43 – la o distanță de 25 m de SV se afla candidatul PPȘ discutând cu alte 3 persoane.

e. Agitație electorală sau PR negru în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor

În ziua alegerilor și în ziua precedentă alegerilor nu se admite nici un fel de agitație electorală (art. 52 alin. (10) din Codul electoral). Punctul 52 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare stabilește că, persoanelor care intră în localul secțiilor de votare li se interzice să poarte și să arate ecusoane, insigne sau alte însemne de agitație electorală.

Totodată, conform art. 52 din Codul contravențional, continuarea agitației electorale în ziua imediat anterioară zilei votării ori în ziua votării se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale (u. c.) aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 24 la 30 de u. c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere sau candidatului electoral.

Observatorii MO Promo-LEX au constatat că în ziua alegerilor reprezentanții concurenților electorali și alegătorii au promovat anumiți concurenți electorali. Astfel de cazuri au fost raportate în număr de **cel puțin 9**.

CECE	Agitație electorală sau PR negru în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor	
mun. Chișinău	7 cazuri	SV 47 - un observator PSRM a indicat în voce tare unui alt alegător să voteze pentru Ion Ceban, PSRM; SV 278 - un alegător îndemna cu voce tare să se voteze pentru candidatul PPPDA Andrei Năstase; SV 103 - la ora 09:15, în imediata apropiere de SV, o persoană împărțea pliante; SV 131 un membru al BESV s-a apropiat de un alegător, în cabina de vot, arătându-i-i unde să aplice ștampila „Votat,” și spunând „Aici, în cerculeț, SV 47 - un alegător a făcut agitație electorală în incinta SV, în favoarea candidatului PSRM - Ion Ceban. Președintele SV a intervenit și alegătorul a părăsit SV. SV 27 - la ora 09:45, un observator PSRM a discutat cu un domn afară (imediată apropiere de SV). Apoi, domnul a intrat în SV și a votat. Observatorul PSRM a spus unui membru BESV „eto naș celovek”. Imediat după ce a ieșit din cabina de vot, observatorul a întrebat domnul dacă și-a îndeplinit obligațiunile și i-a cerut numărul de telefon. SV 4 - un reprezentant cu drept de vot consultativ PDM, cu legitimație eliberată la data de 20 mai 2018, stătea cu o pungă cu însemnele partidului chiar în SV. El a fost rugat să ascundă punga, și a pus-o la spate, dar oricum la vedere.
mun. Bălți	2 cazuri	SV 55 - un alegător îndemna cu voce tare să se voteze pentru candidatul PSRM Alexandr Usatîi; SV 3 - o doamnă făcea agitație electorală pentru Nicolae Grigorișin (PN). Cineva a chemat poliția, care a venit și i-a zis doamnei ca o sa-i facă proces verbal. Doamna a plecat.

f. Transportarea organizată a alegătorilor

În pofida faptului că transportarea organizată a alegătorilor nu este prevăzută drept încălcare a prevederilor Codului electoral, MO Promo-LEX a monitorizat aceste situații, ca fiind acțiuni cu potențial de corupere a alegătorilor.

Observatorii MO Promo-LEX au constatat **4 situații de transportare** organizată a alegătorilor către secțiile de votare din c. Jora de Mijloc, Orhei unde candidau 2 concurenți electorali, ai PPȘ și PDM.

CECE	Transportarea organizată a alegătorilor	
Jora de Mijloc	4 cazuri	SV 42 – câteva persoane afiliate candidatei PPŞ au transportat de cel puțin 2 ori alegători la SV, automobil Opel, culoarea albastră, Nr. OR BK 056; SV 40 - un microbuz cu însemnele PDM era parcat în raza 100m de la SV. Observatorul a rugat șoferul să parcheze mașina mai departe și șoferul s-a conformat solicitării. SV 43 – 2 automobile aduceau constant alegători - Nissan BM216 și Volkswagen Golf de culoare roșie. Nu se știe din partea cărui concurent electoral. SV 43 - a fost identificată o mașină de model LADA, nr. înmatriculare OR AA 901, care a transportat alegători la secția de votare de cel puțin 4 ori.

g. Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau a altor persoane

Punctul 57 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare stabilește că, răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare împreună cu reprezentantul comisariatului de poliție. Deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți.

Observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin **5 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de violență pe parcursul zilei de votare.

CECE	Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau a altor persoane	
mun. Chișinău	4 cazuri	SV 101 – ceartă dintre un alegător și un membru al BESV. A fost necesară intervenția poliției pentru a obliga persoana agresivă să părăsească SV. SV 81 - un alegător în stare de ebrietate a cerut să vadă în listele electorale dacă sunt incluși membrii familiei sale, după ce a votat. La refuzul președintelui SV, el a făcut scandal. A fost sesizat polițistul, iar alegătorul a fost forțat să părăsească SV. SV 285 - după ce a luat buletinul de vot de la membrii BESV, un alegător s-a așezat pe un scaun din incinta SV (în loc să meargă în cabina de vot). La solicitarea membrului BESV de a se îndrepta spre cabina de vot, acesta a refuzat și a înjurat-o, după care a rupt buletinul de vot și a părăsit SV. Președintele BESV a declarat că acest buletin a fost anulat. SV 82 - la ora 12:10 un alegător a insultat operatorii pentru că aceștia i-au cerut buletinul. Alegătorul a solicitat să scrie o contestație. Președintele i-a dat un caiet șampilat cu semnătura sa, unde alegătorul a scris că nu și-a putut exercita dreptul la vot.
mun. Bălți	1 caz	SV 31 - observatorii PN și ai AO MIRAD au agresat verbal operatorii CEC precum ei falsifica voturi și ascund informații de la observatori. Observatorul Promo-LEX susține că lipsesc careva dovezi în acest sens, iar el a avut acces la toate informațiile. Conflictul a fost aplanat, însă observatorul AO MIRAD a solicitat datele de contact ale observatorului Promo-LEX pentru orice eventualitate (acesta a refuzat să le ofere).

h. Votarea nejustificată în grup (în cabina de vot s-au aflat 2 sau mai multe persoane).

În conformitate cu prevederile art. 53 alin. (1) din Codul electoral, fiecare alegător votează personal.

Au fost raportate **3 cazuri**: SV 39 și 281 Chișinău și SV 15 Bălți, unde câte două persoane au intrat în aceeași cabină de vot. Membrii BESV au intervenit în cazul SV 39, unde alegătorii erau soț și soție. Li s-a făcut observație, dar ei nu au reacționat. Buletinele de vot nu au fost anulate.

i. Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri

După cum a fost menționat supra, conform punctului 61 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, membrul biroului electoral al secției de votare înmânează alegătorului buletinul de vot, doar după ce alegătorul a fost verificat în SIAS „Alegeri” și s-a constatat întrunirea tuturor condițiilor de participare a alegătorului la vot anume în secția respectivă de votare.

Observatorii Promo-LEX au constatat în total **14 situații problematice**, dintre care - **3 cazuri** de funcționare cu deficiențe a SIAS Alegeri, **2 caz** de deficiențe ale calculatorului și **9 cazuri** de lipsă a conexiunii la internet.

CECE	Lipsă conexiune la internet	Deficiențe calculator	Erori SIAS „Alegeri”
mun. Chișinău	8 cazuri (SV 10, 299, 128, 246, 306, 263, 54, 27)	2 caz (SV 54, 120)	3 cazuri (SV 159, 247 și 295)
mun. Bălți	1 caz (SV 42)		

j. Deficiențe în listele electorale

Listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sunt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare. Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința (art. 39 alin. (1) din Codul electoral).

Conform constatărilor MO Promo-LEX, deficiențele în liste electorale a fost cel mai raportat incident de către observatori. Această constatare este valabilă și din perspectiva comparativă cu alte scrutine anterioare, or numărul de probleme constatate este unul mai mare.

În ansamblu au fost raportate cel puțin **96 de situații problematice**, după cum urmează: *persoane străine înregistrate pe adresele alegătorilor sau vechii proprietari (37 cazuri), neinclusiunea în listele electorale de bază a alegătorilor ce prin actele de identitate prezentate demonstrează arondarea la SV respectivă (33 cazuri), persoane decedate în liste (16 cazuri), erori în adrese/date personale – (10 cazuri).*

CECE	Neinclusiunea în listele electorale de bază	Erori adrese/date personale	Persoane decedate	Prezența persoanelor străine la adresa de domiciliu
mun. Chișinău	27 cazuri (SV 145, 120, 46, 152, 2, 302, 76, 79, 41, 206, 89, 10, 274, 54, 153, 87, 139,)	6 cazuri (SV 127, 104, 110, 266, 118)	15 cazuri (SV 252, 87, 299, 213, 80, 27, 30, 80, 152, 45, 132, 140, 159, 85)	37 cazuri (SV 85, 80, 256, 131, 64, 123, 80, 152, 246, 216, 233, 39, 101, 149, 86, 232, 106, 98, 144, 152, 278, 233, 136, 138, 80, 151, 302, 168, 128, 267, 70, 139)
mun. Bălți	6 cazuri (SV 8, 4, 21, 24, 48)	4 cazuri (SV 43, 5, 27)	1 caz (SV 17)	

k) Fotografierea buletinelor de vot și a listelor electorale

Punctul 63 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare: Buletinul de vot se completează de către alegător numai în cabina pentru vot secret. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului electoral, reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale. Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare. Este interzisă fotografierea buletinului de vot completat.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, un fenomen des atestat, de la scrutin la scrutin, a fost fotografierea buletinelor de vot. În total, au fost raportate cel puțin **36 cazuri**.

CECE	Fotografierea buletinelor de vot și a listelor electorale	
mun. Chișinău	31 cazuri	SV 27, SV 48, SV 139, SV 95 SV 203, SV 230, SV 57, SV 248, SV 236, SV 97, SV 64, SV 151(2), SV 158, SV 140, SV 127, SV 206, SV 206, SV 103, SV 230, SV 175, SV 217, SV 102, SV 299, SV 231, SV 41, SV 281, SV 65, SV 2, SV 17, SV 183.
mun. Bălți	4 cazuri	SV 31, SV 13, SV 17, SV 5
Jora de Mijloc	1 caz	SV 41

l) Votarea cu deficiențe la prezentarea actelor de identitate

Potrivit art. 58 alin. (1) din Codul electoral BESV înmânează alegătorului buletinul de vot, conform listei electorale, numai la prezentarea actului de identitate. La primirea buletinului, alegătorul semnează în lista electorală în dreptul numelui și i se aplică în fișa de însoțire a buletinului de identitate sau în actul în a cărui bază votează ștampila cu mențiunea care confirmă votarea în ziua respectivă.

Observatorii Promo-LEX au raportat **5 cazuri** de acest gen.

CECE	Votarea fără acte de identitate	Votarea fără aplicarea ștampilei în fișa de însoțire	Prezentarea la vot în baza unor acte de identitate neconforme
mun. Chișinău	1 caz (SV 135)	1 caz (SV 127, 104, 110, 266, 118)	2 cazuri (SV 87, 232)
mun. Bălți		1 caz (SV 14)	

m) Votarea neregulamentară la locul aflării

Articolul 60 alin. (4) din Codul electoral stabilește că în cazul în care alegătorul, din motive de sănătate sau din alte motive temeinice, nu poate veni în localul de votare, BESV desemnează, la cererea scrisă a acestuia, cel puțin 2 membri ai biroului care se deplasează cu o urnă de vot mobilă și cu materialul necesar votării la locul unde se află alegătorul pentru ca acesta să voteze. Cererile pot fi făcute în scris, începând cu 2 săptămâni înainte de ziua votării și până la ora 18.00 a zilei precedente votării. În ziua votării, cererile pot fi făcute în scris până la ora 15.00 dacă se prezintă și certificat medical. Aceste persoane votează conform listei de alegători pentru votarea la locul aflării, întocmită de BESV în baza cererilor acestora, iar persoanele neînscrise într-o asemenea listă nu pot vota la locul aflării.

Contrar prevederilor, observatorii Promo-LEX au identificat în **cel puțin 5 cazuri** situații ce pot fi calificate drept încălcare a legislației electorale.

CECE	Deplasarea urnei mobile la alegători care nu au depus cerere	Ieșirea uneia și aceleiași urnă mobilă de cel puțin 2 ori din SV	Altele
mun. Chișinău	3 cazuri (SV 54, 138 și 212)		1 caz (SV 205)
mun. Bălți		1 caz (SV 3)	

n) Anularea buletinelor de vot neutilizate înainte de închiderea SV

Potrivit art. 61 alin. (1) și (2) după expirarea timpului rezervat votării, președintele BESV anunță încheierea votării și dispune închiderea secției de votare. BESV începe numărarea voturilor. Înainte de a se deschide urnele de vot, toate buletinele de vot rămase neutilizate se numără și se anulează de către, aplicând-se pe ele ștampila cu mențiunea "Anulat", apoi se leagă separat și se sigilează.

Contrar prevederilor legale, în **cel puțin 3 SV** din circumscripția Chișinău, membrii BESV au început anularea buletinelor de vot neutilizate cu circa 30 min. înainte de închiderea SV – 17, 41 și 140.

o) Alte incidente - 10 cazuri

SV 1/297 - votarea observatorilor (PSRM, PUN și PRSM) care nu sunt arondați la SV respectivă, prin includerea în listele electorale suplimentare.

SV 1/297 - procesul verbal al deschiderii SV nu a fost introdus în urna de vot la deschiderea secției.

SV 1/103 - un observator din partea PSRM merge din câteva în câteva minute la două dintre membrele BESV, care îi oferă o listă cu numele persoanelor și adresa, posibil care au votat. Doamna în cauză, iese afară și transmite cuiva această informație la telefon.

SV 1/69 - un alegător a votat în prima parte a zilei, după care a revenit însoțind o doamnă slab văzătoare. Trecând pe lângă observatorul PSRM i-a spus că „ea svoiu misiu vipolnil”. A așteptat doamna și i-a luat buletinul să verifice dacă este ștampila. Pe parcursul zilei, mai mulți treceau pe lângă observatorul PSRM și îi raportau exercitarea votului.

SV 2/12 - un alegător a intrat în SV, a luat buletinul de vot și a întreprins tentative să părăsească SV. Secretarul nu i-a permis să iasă și alegătorul a pus buletinul gol în urna de vot. Observatorul a urmărit alegătorul afară și a auzit cum vorbea la telefon spunând că nu i s-a permis să iasă din secție cu buletinul și a întrebat dacă va fi plătit, chiar dacă nu a votat.

SV 1/197 - au parvenit mai multe solicitări din partea alegătorilor cu deficiențe de vedere care aveau nevoie de echipament special (lipseau în SV). Într-un final au votat, dar au întâmpinat greutăți.

SV 1/115 - observatorul PL era prezent în incinta SV fără buletinul de identitate, doar cu acreditarea.

SV 1/245 - un alegător s-a înregistrat în RSA, după care nu a dorit să ia buletinul de vot și a plecat.

SV 1/47 - în interiorul SV un observator din partea PPPDA a ajutat pe un alegător nevăzător să voteze.

SV 1/293 - în cadrul SV s-a iscat o ceartă între membrii BESV. Un membru dorea ca listele electorale să se afle la ea, însă secretarea i-a explicat că ea personal e responsabilă de aceste liste.

III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE MO PROMO-LEX

3.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor

În cadrul efortului de monitorizare a alegerilor locale noi din 20 mai 2018, MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 375 de procese-verbale privind rezultatele numărării voturilor, verificate manual de către observatori.

Conform constatărilor finale MO Promo-LEX a alegerilor locale noi, din 375 de procese, 20 au fost completate cu erori la una sau mai multe formule de verificare. Erorile au fost depistate în baza formulelor de verificare stabilite de către CEC pentru confirmarea autenticității înscrierilor din procesele verbale. Repartizarea proceselor verbale eronate în bază de circumscripții: Chișinău (15), Bălți (3), Jora de Mijloc, r. Orhei și Volovița, r. Soroca (câte 1).

Pentru cazul procesului-verbal eliberat de SV 16/42 Jora de Mijloc, MO Promo-LEX a identificat *eroare la completare, chiar dacă nu există formule de verificare care ar permite stabilirea acesteia*. Membrii BESV au completat același număr de alegători atât la litera (a) – alegători în liste de bază, cât și la litera (b) – alegători în liste suplimentare. Respectiv, *propunem completarea listei formulelor de verificare a corectitudinii cu: $b \leq c$, unde (c) – numărul alegătorilor care au primit buletinele de vot.*

Tabel 1. Tipul și numărul erorilor depistate²

TIP EROARE	NUMĂR ERORI
$I = C+J$	10
$D = F+H$	9
$H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$	6
$C \geq D$	2
$E = C-D$	2

Formula $i=c+j$ nu a putut fi aplicată corect în cazul a 10 procese-verbale. Aceeași situație fiind atestată în cazul verificării conform formulei $j=i-c$. În acest fel, sau buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit sau semnăturile din listele electorale. De altfel, constatăm că expresia "neutilizate și anulate" poate induce în eroare membrii BESV, care pot asocia cu două categorii distincte de buletine.

Formula $d=f+h$ nu a fost respectată în 9 procese-verbale. În aceste cazuri nu s-a reușit a demonstra că numărul de buletine de vot extrase din urne coincide cu suma buletinelor nevalabile și a celor valabil exprimate. Pot apărea dubii privind corectitudinea numărării buletinelor valabil exprimate, respectiv a rezultatelor pe concurenți.

Formula $h=g1+g2+g3+g4+...+gn$ nu a fost respectată în 6 procese verbale. Astfel, suma voturilor pentru concurenți nu coincide cu numărul total de voturi valabil exprimate în respectivele procese-verbale analizate. Apar semne de întrebare privind corectitudinea rezultatelor pe concurenți electorali.

Formula $c \geq d$ indică asupra faptului că numărul alegătorilor care au primit buletinele de vot (dedus în baza semnăturilor din listele electorale) trebuie să fie egal sau mai mare cu/decât numărul de buletine de vot extrase din urne. Au fost identificate 2 procese-verbale în care această formulă nu se

² În Tabel sunt incluse doar formulele de verificare incluse în Procesul-verbal privind rezultatele numărării voturilor, fără eroarea identificată în procesul-verbal eliberat de SV 16/42 Jora de Mijloc.

respectă, constatare ce ar presupune că *din urne au fost extrase mai multe buletine de vot decât s-au eliberat.*

Formula e=c-d nu s-a reușit a demonstra în cazul a 2 de procese-verbale. În acest fel, în 2 SV nu ar coincide numărul de semnături din listele electorale cu cel al buletinelor de vot din urne.

Formula b ≤ c (care propunem să fie introdusă) nu a fost respectată în 1 proces-verbal (SV 16/42 Jora de Mijloc). Respectiv, avem o situație, când numărul alegătorilor incluși în listele electorale suplimentare este mai mare decât numărul de alegători care au primit buletine de vot.

Tabel 2. Explicarea erorilor conform secțiilor de votare³

SV/CECE	LOCALITATE/SECTOR	ERORI PER PROCES VERBAL	FORMULA ERONATĂ
01-006	Chișinău - Botanica	1	$I = C+J$
01-032	Chișinău - Botanica	1	$D = F+H$
01-045	Chișinău - Botanica	1	$D = F+H$
01-046	Chișinău - Botanica	1	$D = F+H$
01-059	Chișinău - Botanica	2	$D = F+H$ $I = C+J$
01-063	Chișinău - Botanica	1	$I = C+J$
01-065	Chișinău - Botanica	1	$D = F+H$
01-104	Chișinău - Buiucani	1	$H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
01-111	Chișinău - Buiucani	1	$H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
01-126	Chișinău - Centru	2	$I = C+J$ $H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
01-129	Chișinău - Centru	3	$C \geq D$ $E = C-D$ $I = C+J$
01-180	Chișinău - Ciocana	3	$D = F+H$ $I = C+J$ $H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
01-205	Chișinău - Rîșcani	1	$I = C+J$
01-212	Chișinău - Rîșcani	3	$C \geq D$ $E = C-D$ $D = F+H$
01-237	Chișinău - Rîșcani	2	$D = F+H$ $I = C+J$
02-005	Bălți - Bălți	1	$H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
02-019	Bălți - Bălți	1	$H = G1+G2+G3+G4+G5+G6+G7+G8+G9+G10+G11+G12$
02-026	Bălți - Bălți	1	$D = F+H$
34-072	Volovița - Volovița	1	$I = C+J$
25-042	Jora de Mijloc - Jora de Mijloc	1	$I = C+J$

³ În Tabel sunt incluse doar formulele de verificare incluse în Procesul-verbal privind rezultatele numărării voturilor, fără eroarea identificată în procesul-verbal eliberat de SV 16/42 Jora de Mijloc.

3.2. Analiza comparativă a datelor privind numărarea în paralel a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele preliminare anunțate de CEC

Rezultatele preliminare, prezentate de către MO Promo-LEX, cu privire la numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral au fost calculate în baza informației transmise prin intermediul raportării SMS de către observatorii pe termen scurt (OTS) care în ziua votării au monitorizat scrutinul în fiecare din cele 375 secții votare deschise pentru ziua alegerilor locale noi din 20 mai 2017, în toate cele 7 circumscripții electorale constituite.

Rezultatele finale, prezentate de către MO Promo-LEX, cu privire la numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral au fost calculate în baza datelor înscrise în 375 exemplare ale proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor, ale SV constituite pentru alegerile locale noi din 20 mai 2018, înmânate observatorilor MO Promo-LEX și verificate manual de către Misiune.

Tabel 3. Rezultatele alegerilor din perspectiva comparativă Date Promo-LEX – Date CEC⁴

Candidați mun. Chișinău	Date preliminare Promo-LEX ⁵		Date preliminare CEC ⁶		Date finale Promo-LEX ⁷		CEC preliminar/Pro mo-LEX final	
Rata de participare		35,41%	225919	35,43%	225935	35,42%	+16	-0,01%
Costiuc Vasile (PPDA)	504	0,23%	503	0,23%	504	0,23%	+1	0
Năstase Andrei (PPPDA)	71803	32,12%	71803	32,12%	71803	32,15%	0	+0,03%
Roșco Alexandr (PPCNM)	443	0,2%	443	0,2%	443	0,20%	0	0
Munteanu Valeriu (PL)	8058	3,6%	8078	3,61%	8078	3,62%	0	+0,01%
Ceban Ion (PSRM)	91485	40,93%	91575	40,97%	91575	41,00%	0	+0,03%
Strătilă Victor (PVE)	414	0,19%	414	0,19%	414	0,19%	0	0
Can Alexandra (PNL)	385	0,17%	385	0,17%	385	0,17%	0	0
Braila Maxim (PPRM)	331	0,15%	331	0,15%	331	0,15%	0	0
Radu Silvia (CI)	39461	17,65%	39460	17,65%	39461	17,67%	+1	+0,02%
Mîțu Alexandru (PRSM)	374	0,17%	374	0,17%	374	0,17%	0	0
Codreanu Constantin (PUN)	10163	4,55%	10163	4,55%	10163	4,55%	0	0

Candidați mun. Bălți	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final	
Rata de participare		34,79%	36 875	34,62%	36 874	34,95%	0	0,33%
Spătaru Arina (PPPDA)	2231	6,12%	2231	6,12%	2231	6,12%	0	0
Usatîi Alexandru (PSRM)	6954	19,09%	6984	19,17%	6984	19,17%	0	0
Verejanu Pavel (PPȘ)	2098	5,76%	2098	5,76%	2098	5,76%	0	0
Grigorișin Nicolai (PN)	22490	61,74%	22490	61,74%	22490	61,74%	0	0
Burlacu Serghei (PUN)	1449	3,98%	1449	3,98%	1449	3,98%	0	0
Grițco Elena (CI)	429	1,18%	438	1,2%	434	1,19%	-4	0,01%
Guțu Simion (PAS)	400	1,10%	400	1,1%	400	1,10%	0	0
Topolnițchii Oleg (PRSM)	343	0,94%	337	0,93%	336	0,92%	-1	-0,01%

⁴ La momentul publicării prezentului Raport, rezultatele finale CEC nu au fost disponibile.

⁵ <https://promolex.md/12383-promo-lex-rezultatele-preliminare-ale-numararii-in-paralel-a-voturilor/?lang=ro>

⁶ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=22117&l=ro>

⁷ Specificăm, că pentru anumiți concurenți, chiar dacă numărul de voturi calculate de către Promo-LEX coincide cu datele CEC, există diferențe între punctele procentuale. Aceste diferențe sunt determinate de faptul că suma voturilor per concurenți calculate de CEC (g1+g2+g3...g11) diferă de suma voturilor calculate de Promo-LEX (223 529 vs. 223531).

Candidați c. Jora de Mijloc, r. Orhei	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final	
<i>Rata de participare</i>		43,48%	1716	52,99%	1 732	43,48%	-16	-9,51%⁸
Terentii Lucia (PDM)	653	38,05%	653	38,05%	653	38,05%	0	0
Tauber Marina (PPŞ)	1048	61,07%	1048	61,07	1048	61,07%	0	0
Morozan Serghei (PSRM)	15	0,87%	15	0,87%	15	0,87%	0	0

Candidați c. Pîrlița, r. Ungheni	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final ⁹	
<i>Rata de participare</i>		39,76%	1717	39,67%	1 742	39,76%	25	0
Babuțac Stanislav (PDM)	1470	85,61%	1470	85,61%	1470	85,61%	0	0
Andriuța Galina (PPPDA)	247	14,39%	247	14,38%	247	14,39%	0	+0,01%

Candidați c. Volovița, r. Soroca	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final	
<i>Rata de participare</i>		46,90%	761	46,89%	771	46,90%	10	+0,01%
Nistrean Ghenadie (PDM)	604	79,36%	604	79,36%	604	79,37%	0	+0,01%
Cerchez Alexandru (PSRM)	157	20,63%	157	20,63%	157	20,63%	0	0

Candidați c. Leușeni, r. Hînceșt	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final	
<i>Rata de participare</i>		37,00%	663	37,00%	687	37,00%	24	0
Dragan Ion (PDM)	602	90,79%	602	90,79%	602	90,80%	0	0,01%
Bujeac Ion (PSRM)	61	9,20%	61	9,20%	61	9,20%	0	0

Candidați s. Nemțeni, r. Hîncești	Date preliminare Promo-LEX		Date preliminare CEC		Date finale Promo-LEX		CEC preliminar/ Promo-LEX final	
<i>Rata de participare</i>		36,92%	534	36,87%	549	36,87%	15	0
Ghițu Maria (PDM)	441	82,58%	441	82,58%	441	82,58%	0	0
Șindilă Timofei (PSRM)	93	17,41%	93	17,41%	93	17,42%	0	+0,01%

⁸ Diferența dintre rata de participare conform datelor Promo-LEX și a celor de la CEC este determinată de eroarea identificată în procesul-verbal completat de către SV 16/42.

⁹ Situația paradoxală, când punctele procentuale ale ratei de participare la vot coincid, însă cifrele absolute diferă, în opinia Promo-LEX este determinată de faptul că CEC a calculat rata de participare în baza listelor de bază și a celor suplimentare, însă în cifre absolute au inclus datele ce coincid cu numărul de voturi valabil exprimate.

LISTA DE ABREVIERI

art. – articolul
BESV – birou electoral al secției de votare
c. – comuna
CEC - Comisia Electorală Centrală
CECE - Consiliul electoral al circumscripției electorale
CECEM - Consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău
CI - candidat independent
MO - Misiune de observare
mun. - municipiu
nr. - număr
or. - oraș
OTL - observator pe termen lung
OTS - observator pe termen scurt
PDM - Partidul Democrat din Moldova
PL – Partidul Liberal
PN - Partidul Politic Partidul Nostru
PNL – Partidul Național Liberal
PPCNM – Partidul Politic "Casa Noastră Moldova"
PPDA – Partidul Politic "Democrația Acasă"
PPEM – Partidul Popular European din Moldova
PPPDA - Partidul Politic "Platforma Demnitate și Adevăr"
PPRM - Partidul Popular din Republica Moldova
PRSM – Partidul Ruso-Slavean din Moldova
PPȘ – Partidul Politic "Șor"
PSP – Partidul Politic "Partidul Societății Progresiste"
PSRM - Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova
r. – raion
RM – Republica Moldova
s. - sat
SV - secții de votare
UAT - unitate administrativ-teritorială
u. c. – unități convenționale
unit. - unitate
USAID - Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională